

Handledning: Frida Uhl – långt före sin tid

Demokrati och rösträtt

Vad krävs för att vi ska ha demokrati? Till att börja med måste alla få rösta om vem som ska styra landet. Men vilka är alla? Det har varierat med tiden. Sveriges riksdag var länge uppdelad i fyra stånd: adel, präster, borgare och bönder som alla hade sina egna representanter. Andra grupper i samhället hade ingen som förde deras talan vid riksdagarna. Till exempel tillhörde människor som bodde i städerna, men som inte räknades som borgare, inte något stånd och hade därför inga representanter. Under lång tid var det endast män som kunde delta i riksdagens arbete, med undantag av ”frihetstiden” (1719-1772) då även en viss kategori kvinnor hade en begränsad form av rösträtt, som sedan avskaffades.

Allmän rösträtt införs i Sverige 1909

Idag är alla röster i Sverige lika mycket värda och alla svenska medborgare som fyllt 18 år får rösta i riksdagsvalet, men så har det inte alltid sett ut i Sverige. Allmän rösträtt infördes 1909 då nästan alla män som betalt tillräckligt med skatt fick rösta, men det tog hela tio år till innan beslutet om allmän och lika rösträtt för både kvinnor och män infördes. Innan 1919 fick de som var rika fler röster i valet samtidigt som de fattigaste kunde stå utan röst. Rika kvinnor fick däremot ingen röst alls, hur mycket pengar de än tjänade.

Sverige var sist i Norden med att låta kvinnor rösta

Den kvinnliga rösträtten infördes 1919 i Sverige, senare än i både Finland (1906), Norge (1913) och Danmark (1915). Flera gånger hade frågan tagits upp i den svenska riksdagen men fram till 1909 var det endast den manliga allmänna rösträtten som diskuterades. Innan 1919 fick ogifta, rika, myndiga kvinnor rösta i kommunalval men när de gifte sig blev de omyndighetsförklarade och förlorade sin röst. Det fanns också många kvinnor som var emot den kvinnliga rösträtten och ”rösträttskvinnan” ansågs ha en dålig klang och blev ofta karikerad.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt

En viktig organisation i kampen för kvinnlig rösträtt var LKPR en kvinnopolitisk organisation som genom att bara existera utmanade en etablerad genusordning i politiken. LKPR synliggjorde att det fanns en tydlig könsdimension i politiken och att de politiska arenorna endast tillhörde män. Det var en separatistisk förening där endast kvinnor fick vara medlemmar och drog till sig engagerade kvinnor med olika politiska åsikter. Rösträttskvinnorna ordnade namninsamlingar, demonstrerade, delade ut flygblad och höll föredrag i kampen för att få sin röst hörd och att låta alla människor i samhället få möjligheten att kunna påverka samhället.

Röstdeltagande i Sverige

Efter 1921 års riksdagsval ökade antalet röstberättigade i Sverige från 1,2 till 3,2 miljoner. Trots att fler kvinnor än män nu fick rösta utgjorde männen majoriteten av de röstande. Endast 47 % av de kvinnliga röstberättigade deltog i valet, medan 62% av männen röstade. Idag röstar kvinnor i högre utsträckning än män, både sett till antal och andel, men skillnaden är numera bara runt en procentenhet. I riksdagsvalet 2018 deltog 89 % av kvinnorna och 88% av männen.

Bok tips:

Att ge upp har inte övervägts - Lisbeth Stenberg

Kvinnor får rösta - Christina Florin

Tips på länkar:

<https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/demokratisering/rostratt/>

<https://riksarkivet.se/om-kvinnlig-rostratt-i-sverige>

<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2021/hundra-ar-med-kvinnlig-rostratt/>

Diskussionsfrågor:

- Vad är skillnaden på de demokratiska formerna under Frida Uhls tid och nu?
- Varför tror du/ni att många kvinnor var emot kvinnlig rösträtt?
- Varför var Sverige sist i Norden med att införa kvinnlig rösträtt?
- Vad innebar den allmänna rösträtten som genomfördes 1909?

Fundera kring:

- Hur ser en god demokrati ut? Och varför är demokrati viktigt?
- Hur tror du/ni att den kvinnliga rösträttens historia påverkar vår samtid?
- Är samhället jämlikt idag? Varför/varför inte?

Uppslag:

- Varför tror du/ni att röstdeltagandet i Sverige ligger på 89 procent hos kvinnorna och 88 procent hos männen? Vad tror du/ni gör att det inte ligger på 100 procent?
- Fundera kring hur du skulle förhålla dig om du levde i Sverige i början av 1900-talet

Uppgifter att arbeta vidare med och prata om:

- I början av 1900-talet var kvinnlig rösträtt den stora jämlikhetsfrågan. Vad skulle du/ni säga är den stora jämlikhetsfrågan idag?
- Fundera kring demokratin i klassrummet, är allas röster lika mycket värda där?
- Skriv en text som handlar om jämlikhet om tiden mellan år 2000 och 2022.
- Skriv en dikt utifrån en rösträttsaktivists perspektiv.